

<http://social-science.com.ua/article/602>.

4. Рябова А. А. Журналистика как инструмент социальной интеграции людей с инвалидностью : дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук : 10.01.10 [Электронный ресурс] / Рябова Алёна Александровна. — М., 2011. — 178 с. — Режим доступа : <http://mediascope.ru/node/884>.

УДК 070:316.772.3:004.738.5

О. О. Полумисна

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
**Соціальні мережі як засіб комунікації для людей із обмеженими
можливостями (на прикладі «ВКонтакте»)**

Полумисна О. О. Соціальні мережі як засіб комунікації для людей із обмеженими можливостями (на прикладі «ВКонтакте»). У статті проаналізовано роль комп'ютерних технологій та Інтернету в житті людей із обмеженими можливостями, розглянуто вплив соціальних мереж, зокрема соціальної мережі «ВКонтакте», на комунікацію цих людей, умови їх адаптації до соціуму.

Ключові слова: комунікація, соціальні мережі, інтернет-співтовариство.

Полумысная О. А. Социальные сети как средство коммуникации для людей с ограниченными возможностями (на примере «ВКонтакте»). В статье проанализировано роль компьютерных технологий и Интернета в жизни людей с ограниченными возможностями, рассмотрено влияние социальных сетей, в частности социальной сети «ВКонтакте», на коммуникацию этих людей, условия их адаптации к социуму.

Ключевые слова: коммуникация, социальные сети, интернет-сообщество.

Polumysna O. Social networks as a means of communication for people with special needs (based on the example of the «VKontakte»). The article analyses the role of computer technology and the Internet in the life of people with special needs. It also considers the influence of social networks, in particular the social network «VKontakte», on the communication of these people, their adaptation to social environment.

Keywords: communication, social networks, internet community.

На сьогодні завдяки прогресивному розвитку комп'ютерних технологій та Інтернету, який за останні десятиліття перетворився на найпопулярнішу інформаційно-комунікаційну структуру, з'явилися значні переваги для людей із обмеженими можливостями. Мережа дозволяє брати їм активну участь у суспільному житті, і саме інтернет-технології дають змогу людині з обмеженими можливостями жити більш повноцінним життям, аніж це було раніше.

Інвалідність як соціальне явище притаманна кожній державі. Рівень інвалідизації в наш час становить близько мільярда, а це 15 % від усього світового населення. В Україні ця проблема становить близько 6 %.

Відповідні проблеми багаторазово підніма-

лися науковцями в різноманітних контекстах [1–5] з метою оптимізації ситуації.

Світова спільнота ставить перед собою завдання полегшити цим людям життя. Для прикладу можна навести діяльність міжнародної професійної організації Internet Society, яка займається розвитком і забезпеченням доступності мережі Інтернет. Ця організація співпрацює з органами влади та іншими інтернет-товариствами з метою покращити доступ до Інтернету для людей із обмеженими можливостями, усунути бар'єри, які заважають особі з інвалідністю повноцінно брати участь у житті суспільства, а саме: мають бути розроблені веб-сайти для людей із поганим зором, послуги мають бути доступними за ціною та ін. Також ця організація разом із іншими керівними, ре-

гуляторними органами, компаніями розробляє законодавчі та регуляторні інструменти для покращення доступу до Інтернету людям із обмеженими можливостями.

Що стосується України, у місті Харкові функціонує Єдина соціальна мережа. Завдяки їй з'явилася можливість повною мірою ознайомитися з правами інвалідів, завантаживши правову абетку з сайту. Звернувшись до цієї мережі, люди можуть з'ясувати питання, що стосуються оформлення оплати житлово-комунальних послуг, різних пільг, виплат, та отримати повну відповідь на свої питання.

У Конвенції ООН щодо права інвалідів зазначено, що доступ до інформаційно-комунікаційних технологій – це одна із умов, яка дозволяє людям із інвалідністю більш повноцінно брати участь у всіх сферах життя. Більше 100 країн підписали й ратифікували цю Конвенцію, зокрема й Україна, влада якої постановила проводити дії, зазначені в законі «Про ратифікацію Конвенції про права інвалідів» (ст. 9. Доступність), але при цьому в законодавстві немає жодних відповідальних юридичних наслідків за невиконання того, що пов'язано з проблемами людей із обмеженими можливостями. Як зазначає О. Ткаченко на сторінках газети «Без Бар'єрів», фактично в нашому законодавстві відсутнє те, що передбачає Конвенція, а саме – обов'язок держави і її відповідальність щодо прав інвалідів. Загалом, у розвинутих країнах існує твердження, що рівень економічного, політичного та морального здоров'я того чи іншого суспільства або держави можна визначити за становищем осіб із інвалідністю в цьому суспільстві або державі. На жаль, особистість людини з обмеженими можливостями в нашій країні формується в умовах певної ізоляваності від суспільства, недостатньої моральної підтримки та матеріального забезпечення з боку держави, що є ознакою їхнього неналежного соціального захисту.

В Україні існують певні бар'єри на шляху до створення необхідних умов для осіб із особливими потребами:

- у першу чергу, ментальні (проблема усвідомлення здоровими людьми ситуації та специфічне ставлення до осіб із обмеженими можливостями);
- по-друге, фізичні (архітектурна і транспортна недоступність, що є перешкодою для освіти, праці, пересування тощо);
- та інформаційні (здебільшого стосується людей із вадами зору – відсутність дублювання

звуковою інформацією візуальних даних; слуху – відсутність дублювання візуальною інформацією звукових даних; психічного розвитку – відсутність подання інформації у спрощеному вигляді тощо).

В умовах існуючої для осіб із особливими потребами незручності в побуті складно переоцінити роль інформаційних технологій, за допомогою яких можна віртуально спілкуватися, навчатися, підвищувати кваліфікацію, займатися творчістю. З'явилася небачена до цього можливість спілкування, завдяки якій людина підтримує зв'язок із іншими людьми, орієнтується у світових процесах.

Спілкування визначається як складний процес взаємодії між людьми, що полягає в обміні інформацією, а також у сприйнятті й розумінні партнерами один одного.

У першу чергу, згадаємо такий вид спілкування (у якому бере участь в основному молоді), як участь в інтернет-форумах, присутність на сайтах, створених спеціально для людей із обмеженими фізичними можливостями. На жаль, відвідуваність цих сайтів харків'янами вкрай низька. Виходячи з тем форумів, ідентифікувати їх як форуми для людей із особливими потребами можна, тільки переглядаючи теми, що стосуються захворювань, інвалідності й проблем, з якими зіштовхуються люди з обмеженими можливостями. Як показало дослідження, у форумах не беруть участі люди, яких самі форумчани називають «нормальними», їх не допускають, підкреслюючи й закріплюючи існуючий поділ. Комунікації у віртуальних форумах і в реальному житті утруднені відсутністю практики спілкування й міфічними уявленнями одних щодо інших.

Інтернет значною мірою збагатив можливості комунікації, не кажучи вже про соціальні мережі, які останнім часом набули виняткової популярності.

За М. Кригіною, «соціальна мережа – інтерактивний багатокористувацький сайт, контент (зміст) якого наповнюється його відвідувачами, з можливістю вказування будь-якої інформації про певну людину, за якою акаунт (сторінку) користувача можуть знайти інші учасники мережі [4].

Іншими словами, соціальна мережа виступає певним соціальним простором, у якому спілкування як діяльність представлена не в традиційній «живій» формі, а набуває рис простої комунікації. Соціальні мережі сприяють, поперше, організації соціальних комунікацій між

людьми, і, по-друге, реалізації їх базових соціальних потреб, і є незамінним засобом спілкування в сучасному суспільстві.

Завдяки соціальним мережам легко знайти людей зі спільними інтересами, хобі та світоглядом. Окрім того, багатьом у мережі психологічно значно простіше спілкуватись, аніж при особистій зустрічі. Ці причини обумовлюють створення та активний розвиток інтернет-співтовариств – груп людей зі спільними інтересами, котрі спілкуються переважно через Інтернет та географічно віддалені одні від одних. Термін «співтовариство» наділяється почуттям співучасті, традиції, а також зв'язками, що ґрунтуються на розумінні, згоді і єдності мови.

Для дослідження ми обрали одну з найпопулярніших соціальних мереж «ВКонтакте» та її співтовариства, створені для комунікації людей із обмеженими фізичними можливостями.

Основне коло спілкування цих осіб становлять в основному люди з подібними проблемами, а також члени їхніх родин. Якщо останні виявляються такими в силу просторової близькості, то люди зі схожими життєвими обставинами близькі в силу зрозумілості, потрібності свого досвіду. Вони створюють віртуальні співтовариства, в межах яких вирішують свої питання. Зі слів цих людей, завдяки спілкуванню в мережі вони відчують себе на рівні зі здоровими, допомагають один одному порадами: радять ліки, вправи, які можуть полегшити життя. І, як видно з їх спілкування, хворі люди часто виявляються сильнішими за здорових. Комунікація на них впливає позитивно, покращується настрій від відчуття, що ти допоміг комусь такому ж, як і ти.

Так, на сторінках одного зі співтовариств (майже всі вони створені за спільним принципом) під назвою «Люди с ограниченными возможностями» (місце розташування – м. Полтава), є декілька так званих рубрик, де, в першу чергу, можна переглянути вакансії, що пропонуються для людей із різною тяжкістю захворювань, а це, можливо, єдиний шанс реалізувати себе. Сьогодні достатньо видів діяльності, які можна виконувати вдома, контактуючи з роботодавцем за допомогою різних засобів

зв'язку. До таких видів робіт належать набір текстів, розробка програм, пошук інформації в системі Інтернет, виконання робіт із комп'ютерної графіки та макетування, розробка презентацій, Web-дизайн, ведення бази даних тощо. На відміну від здорових людей, люди з обмеженими функціональними можливостями володіють якостями, що вигідно відрізняють їх від інших. Маючи більше часу та меншу кількість відволікаючих інтересів, люди з інвалідністю здатні стати конкурентоспроможними працівниками в цілому ряді видів діяльності, особливо тих, що пов'язані з інформаційними технологіями.

Також є рубрика, за допомогою якої люди знайомляться, спілкуються, закохуються й навіть одружуються. Соціальні мережі в наш час відкривають широкі можливості для знайомства людей із обмеженими можливостями, включаючи в себе різноманітний функціонал простого обміну повідомленнями, завантаження особистих фотографій та фільтрів, які забезпечують пошук користувача за тими чи іншими критеріями.

Окрім цих рубрик, людям із обмеженими можливостями пропонують розвивати свої творчі можливості, брати участь у різноманітних конкурсах. Особливо цікавою, на мою думку, є пропозиція, запропонована в цій групі, створити власний інтернет-журнал і стати журналістами-дописувачами цього видання. Окрім того, великою підтримкою для цих людей є різноманітні розповіді про життя видатних людей із інвалідністю, що певним чином підтримує їх дух.

Відмовитися від соціальних мереж уже ніхто не зможе, оскільки, якщо це мережа для спілкування – то вона дуже зручна, економна і практична, якщо для роботи і творчості – то є швидкою, продуктивною і корисною.

Віртуальне спілкування в мережі допомагає соціалізації цих людей у віртуальному світі. Але, звичайно, реального спілкування, людської підтримки ніщо не зможе замінити, тож необхідно усіляко підтримувати інтеграцію людей із обмеженими фізичними можливостями в суспільство.

Література

1. Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі у світлі реалізації Конвенції ООН про права інвалідів : тези доп. XIII міжнар. наук-практ. конф. (20—21 листоп. 2013 р., м. Київ). — К. : Ун-т «Україна», 2013. — 416 с.
2. Калимулин Д. Интернет как средство социально-культурной деятельности лиц с ограни-

ченними возможностями / Д. Калимулин // Информационные технологии в профессиональной школе. — 2009. — № 6. — С. 77—84.

3. Компьютерная грамотность : уч.-метод. пособ. для слушателей. — Екатеринбург : Ажур, 2011. — 240 с.

4. Крыгина Н. В. Влияние через социальные сети / Н. В. Крыгина. — М. : Фокус-медиа, 2010. — 52 с.

5. Ромахова И. Ю. Доступность информации Web-сайтов для людей с ограниченными возможностями / И. Ю. Ромахова // Молодой ученый. — 2013. — № 4. — С. 683—685.

УДК 070.41:070.48–056. 2(477)

Г. О. Полякова

Запорізький національний університет

Проблеми людей із особливими потребами на шпальтах газети «День»

Полякова Г. О. Проблеми людей із особливими потребами на шпальтах газети «День». У статті розглянуто частоту та спосіб подачі проблем людей із особливими потребами в газеті «День». Аналізуються контексти обговорення проблеми: соціально-інформаційний політичний, юридично-правовий, економічний, культурний, медійний. Простежено часову динаміку представленості проблеми – газетні публікації змінюються кількісно (зростає число згадок проблеми) і якісно: перехід від інформаційного підходу – до просвітницького. Вивчено важливість у конструюванні проблеми коректності вживання термінів на позначення проблем людей із особливими потребами. Журналісти газети використовують традиційну та сучасну термінологію: поруч зі словами «інвалід», «людина, яка має інвалідність» використовуються позначення «людина з особливими потребами», «людина з обмеженими можливостями». Вжито прийнятні з етичного боку позначення та їх антиподи: «людина з особливими потребами», «незрячий», «людина, яка погана чує», «душевнохворі люди», «люди з душевним або емоційним розладом» – і «каліка», «глухий», «німий», «епілептик», «недоумок», «божевільний». Підкреслено, що обсяг інформації та спосіб конструювання проблем людей із особливими потребами в газеті «День» засвідчує перехідний етап від медичної до соціальної моделі інвалідності.

Ключові слова: *проблема, люди з особливими потребами, якісна преса.*

Полякова А. А. Проблемы людей с особыми потребностями на страницах газеты «День». В статье рассмотрены частота и способ подачи проблем людей с особыми потребностями в газете «День». Анализируются контексты обсуждения проблемы: социально-информационный политический, юридически-правовой, экономический, культурный, медийный. Проанализировано временную динамику представленности проблемы – газетные публикации меняются количественно (растет число упоминаний проблемы) и качественно: переход от информационного подхода – к просветительскому. Изучено важность в конструировании проблемы корректности употребления терминов для обозначения проблем людей с особыми потребностями. Журналисты газеты используют традиционную и современную терминологию: рядом со словом «инвалид», «человек, имеющий инвалидность» используются обозначения «человек с ограниченными возможностями», «человек с ограниченными возможностями». Использовано приемлемые с этической стороны обозначения и их антиподы: «человек с ограниченными возможностями», «незрячий», «человек, который плохо слышит», «душевнобольные люди», «люди с душевным или эмоциональным расстройством» – и «калека», «глухой», «немой», «эпилептик», «придурак», «сумасшедший». Подчеркнуто, что объем информации и способ конструирования проблем людей с особыми потребностями в газете «День» свидетельствует о переходном этапе от медицинской к социальной модели инвалидности.

Ключевые слова: *проблема, люди с особыми потребностями, качественная пресса.*

Polyakova A. Problems of people with special needs in the newspaper «The Day». The article examines the frequency and method of supplying the needs of people with special needs in the newspaper «Day». The author analyzes the context of discussing the problem: social and information policy, legal and regulatory, economic, cultural, media. Here are analyzed the temporal dynamics of the representation of the problem – newspaper articles vary quantitatively (increasing the number of mentions of the problem), and qualitatively: the transition from the information approach – to enlightenment. The importance of the problem in the design of correct use of terms to refer to the problems of people with special needs is studied. Journalists use traditional and modern terminology: next to the word «disabled», «people with disabilities» use «people with disabilities», «person with disabilities». Ethically acceptable symbols and their opposites: «people with disabilities», «blind», «a person who is hard of hearing», «mentally ill people», «people with mental or emotional disorder» – and